

■ Sona Vəliyeva

Gəncədə dinc əhalinin evində yatdığı yerdə şəhid edildiyi gün film kimi bir yuxu gördüm:

Payızın indiki yarısoyuq, yarıküləkli günlərində, çöllərin solğun, bağların sarı, xınalı əhvalının içindən keçərək, ayaqyalın, başıaçıq, daşların, tikanların içindən əlimdə üçrəngli bayraq bir dağa doğru qaçırdım. Nəfəsini kəsilməyə qəribə çatdığı yerdə Ağrı dağına etəkləri idi. Vaxtı ilə haqqında çoxlu əfsanələr eşitdiyim Ağrı dağına qarlı zirvəsinə baxa-baxa üşüdüyümü hiss etdim. Bəli, həmin Ağrı dağı idi, uşaqlığımda hər səhər həyəətə çıxanda uzaqdan gördüyüm Ağrı dağı... Bu dəfə lap etəyində dayanmışdım. Qarabağ savaşı Ağrı dağına etəyindən başlamışdı. Döyüş meydanında üstünlük bizim tərəfdə idi. Heç nədən qorxmurdum. Azərbaycanın bütün nişgilli yurd yerləri Ağrı dağına yaxın məsafədə sıralanmış görünürdü. Çiyin-çiyinə duran igitlərə bənəyirdilər. Bir addımlıq məsafələrdə yol ayrıcıları mövcud idi, həmin yol ayrıcılarında vurulan lövhələrdə Şuşa, Təbriz, İrəvan, Ağrı elləri, Nuhçıxan Laçın, Bakı... adları sıralanırdı... Adlar, filmlərdəki kimi qaçan sətirlərə döndükcə, Azərbaycanın bütün ərazilərinin adları oxunurdu...

Döyüş meydanında döyüşçülərimiz göy rəngli atların üstündə "Ya Qarabağ, ya ölüm", "Azərbaycan uğrunda" - deyərək vuruşurdular. Yuxumda, meydana gördüklərimdən dəhşətə gəlmişdim. İgid əsgərlərimizin vuruşduqları düşmənlər insan deyildilər, ilanabənzer əcaib məxluqlar idi. Fərsət tapıb kimliklərini öyrənməyə çalışdım. Əsgərlərdən biri - "bunlar bizim çörəyimizə nankor olduqlarından ilahi tərəfindən cəzalanmış ermənilərdir, bədənləri ilan, başları insana bənzer, içləri ilan zəhəri ilə dolu qorxulu məxluqlara çevriliblər" - dedi. Yuxumdakı əsgər düz deyirdi. Bayraq dedikləri əski parçasında da ilan ağusunun, zəhərinin sarıya, narıncıya bənzer rəngləri yer almışdı. Gəbərən ilan məxluqların yarasından qan yox, sarı, narıncı zəhər axırdı.

Ağrı dağına etəyindən başlanan döyüşdə az qala göy üzünü tutacaq qədər üçrəngli bayraq Göyçə gölünün üstünə kölgə salaraq bir ucu Şuşaya toxunub qayıdırdı... Bu nə idi, İlahi! Ağrı dağı, Göyçə gölü Şuşaya nə qədər yaxın imiş. Şuşa ovuc içi kimi yaxın görünürdü. Əsgərlərimiz göm-göy atların belində quş kimi şığıyaraq, döyüş tarixi yazırdılar. Yaralananların yarasını günəşdən uzanan əllər

siğalladıqca şəfa tapırdı. Göylərdən gələn ilahi dəstəklə əsgərlərin yaralanması ilə sağlamlığı üç, beş dəqiqədə baş verirdi. Dəmir çaynaqlı, heybətli varlıqlar ilan ordusunun başına od yağdırırdı. İlan leşlərini sayıb bitirmək mümkünsüz idi. Yorulmaq hissini yurd həsrəti hissi ilə üstələmişdi ki, tezliklə qələbə müjdəsini verməyə tələsən oğulların gücü birə min artmışdı. Haqq davasının nurunu geyinən oğullar parçalanmış, əsir torpağı daha tez azad etmək, bütövləşdirmək əzmilə vuruşurdular. Əsgərlərimizə atılan güllələr bumeranq kimi özlərinə qayıdırdı, leş leşə qarışırdı.

Bizimkilər ilan ordusunu ot

lar onların kim olduğunu aydınlaşdırmağa çalışırdılar: "Bu qara ilan Xocalı soyqırımının rəhbəridir. Bu dili qoparılan boz ilan tarixi torpaqlarımızın erməni torpağı olduğunu iddia edən saxtakar erməni alimidir. Digər biri qışqırırdı ki, gəlın baxın, bu da ilan ordusunun dövlət rəhbəridir, bax, bu isə ağzı üstə düşüb boğaza qəder torpaq udub gəbərən, ilan ordusunun generalıdır. Digər biri təəccüblə, ölən ilanın başını ayağı ilə çevirərək, bu da, bizim məhəllədə pineçi işləyən Gevork kişidir. Sumqayıt hadisələrində qonşu erməni qadını eyvandan ataraq, "azərbaycanlılar bizi burda qırır" - harayı salmışdı. Onun ki-

Xocalı soyqırımının təşkilatçısı olduğundan qürur duyan iki ilanabənzer məxluq can üstəydi, ilan dili çıxararaq imdad diləyirdilər.

Əsgərlərdən biri ölməkdə olan ilanın yanından keçib getmək istəyərkən arxadan ayağına ağız atan ilanın başına dostlarından biri güllə çaxdı. Dərhal ilanabənzer məxluqun başı tanış düşməni üzünə çevrildi. İlan erməni xisləti ilə birlikdə məhv edilirdi. İyrenc üzünü ilanı tanıyanlardan biri - "Gəncəni vurmaq əmrini verən komandiri də cəhənnəmə vasilə etmişik!" - deyərək qışqırırdı.

Hər tərəf mavi, qırmızı, yaşıl çiçəklərə bürünmüşdü... Torpa-

yım qurbanlar qəbul olunub, 27 il əvvəl dediyim qurbanım qəbul edilib", - deyərək gözyaşı ilə anam cavab verdi.

Anam: "Göy atlı oğullar torpağı ilan məxluqlardan azad eddikcə, gor evimiz də abad olacaq. İlan məxluqların leşini tez yığışdırın, ağusu zəhəri torpağa çökəsin. Bunlar ilandan bətdir, ilahidən torpaq hərəsiyi, torpaq tamahı ilə cəzalanmış məxluqlardır. İlanla birgə yaşamaq olmaz. Şükür, təmizləndi torpağımız, bəla başımızdan sovuşur. İlahinin yaratdığı ilan, insanı yatarkən vurmaz, bu ilana bənzer, ilan xislətli bizim bacı-qardaşlarımızı yatdığı yerdə şəhid etdilər. Allahdan isə bələllərini indi belə buldular. İlanın ağına da qarasına da, sarısına da lənət. Unutmayın, sarı ilan daha zəhəri olur" - deyərək bizi bundan sonra daha ehtiyatlı olmağa çağırırdı. Yuxudan ayılanda beş-on dəqiqə mürgülediymi anladım. Elə bu an Cəbrayılın, Füzulinin, Zəngilanın kəndləri işğaldan azad edildiyi üçün ölkə rəhbəri, Ali Baş Komandan cənab İlham Əliyev televiziya vasitəsilə xalqımızı təbrik etdi. Eyni zamanda ordumuzun yalnız erməni faşist rejiminin cəlladlarına qarşı vuruşduğunu, heç bir dinc əhaliyə qarşı silah işlədilmədiyini çatdırırdı. Bu bizi, dinc əhaliyə qarşı həmişə rəhmli və mərhəmətli davranan Azərbaycan ordusu! Ali Baş Komandan cənab İlham Əliyevin qətiyyətli, iradəli çıxışını dinləyən xalq yumruq kimi birləşirdi.

Anamın yuxuma gəlməsinin öz anlamı vardı. Demək, yurd həsrətilə dünyasını dəyişən nə qədər doğmalarımız varsa, onların ruhu bu gün şad idi.

Anam, Qarabağ yeni işğal olunanda Murovdağda, Ağdərədə şəhid olan əsgərlərin xəbərini xəstəxanada xəstə yatarkən eşitmişdi. Ağır xəstəliyi olduğunu unutmuşdu, elə hey ağlayırdı. Bir gün yanına gəldiyimdə mərkəzi xəstəxananın həyətinə üz Şəhidlər Xiyabanına dayanıb, çox asta səslə ağı dedi: "Ni gördüm. Elə bu vaxtlar idi... Payızın xınalı vaxtlarında anam 20 Yanvar şəhidləri ilə ilan məxluqların əsir aldığı torpaqlar uğrunda şəhid olanlarını oxşayıb ağlayırdı. Hətta xəstəlik tarixini yazan tibb bacısı doğum tarixini soruşanda - "Vallah, nə bilim, ay qızım, bu şəhid gedən oğullardan sonra neçə il yaşamağımızın və ya neçə yaşda olmağın özü günahdır. Analar qalır, oğullar ölür, çox günahdır" - demişdi. Elə bil anam yaşamağından utanırdı. Əslən Ərdəbildən olan anamın fərqli irfan əxlaqı, Vətənə, yurda fərqli sevgi duyğuları vardı. Bu gün yuxumda əlimdən üçrəngli bayrağı alıb özü yelləyirdi. Elə bil cavandışmışdı, gözəlləşmişdi. Ətrafı göy qurşağına bənzer işıq haləsi ilə bəzənmişdi. Demək, ruhu şad idi. Zəfər gününü ruh halı ilə izləyən bütün dünyasını deyışlərimiz kimi...

Gözün aydın, Vətən! Gözün aydın, dünyasını dəyişənlər, ruhu yurdumuza duaçı olanlar! Gözün aydın, şəhid oğullarla birgə ruhu zəfərimizi izləyən anam! İlan məxluqlardan torpağımızı azad edirik. Əziz anam, sən demişkən, ilanın ağına da lənət, qarasına da! Sarısına isə min lənət! Şükür, ilan məxluqlar torpaqlarımızdan birdəfəlik rədd oldular!

İlan qoşunu üzərində qələbə

kimi biçirdilər. Yerdə sağ qalan düşməni döyüşçülər isə ilan dilini çıxararaq yalvarırdılar. Elə ilan dilində də söyürdülər onları bura göndərəne, ilanların padşahına. Amma aman verilən kimi sancmaqlarından da qalmırdılar. Əsgərlərimizin ayıq-sayıqlığı ilə başları yenidən vuruldu. Yerə düşən ilan başları dərhal erməni sifəti alırdı. Əsgərlər, eləcə də ətrafdakı adam-

çik pineçi daxması məlumatların ötürülməsində kəşfiyyat mərkəzi rolunu oynaymış, amma heç birimizin xəbəri olmamışdı... - deyərək araşdırmalar təəccüb doğururdu.

Ölən ilanın üzünü erməni üzünə çevrildikcə, əsgərlər onların kimliyini dəqiqləşdirirdilər. Şuşada qondarma respublikanın andiçməsinə iştirak edənlərin əksəriyyəti gəbərmişdilər.

ğın bütövləşmək diləyi çiçəklənmişdi payız günündə. Yurdun azadlığı qayıdanda payızın baharı belə olmuş, demə... Yuxumda payızda bol su içən ağacların vaxtsız çiçəkləməsi kimi qələbə əhvalı torpağı cana gətirmişdi. Zəfər sevinci ilə yellədiyim bayrağın öz əlimdə deyil, dünyasını dəyişən anamın əlində olduğuna təəccüblənəndə: "Mənim Əshabi-Kəhfə dedi-